

Кудырко Я. В.
ВЫКАРЫСТААННЕ ДЫЯЛЕКТАЎ У МЕДЫЦЫНСКАЙ ЛЕКСІЦЫ
Навуковы кіраўнік ст. выкл. Носік А. А.
Кафедра беларускай і рускай моў
Беларускі дзяржаўны медыцынскі ўніверсітэт, г. Мінск

Актуальнасць. Беларуская мова адраджаецца разам з умацаваннем суверэнітэту Рэспублікі Беларусь. Яна прысутнічае амаль ў кожнай беларускай сям’і, таму праблема фарміравання сучаснай прафесійнай медыцынскай лексікі становіцца ўсё больш актуальнай. Паколькі дыялекты з’яўляюцца адной з крыніц папаўнення лексічнай сістэмы сучаснай мовы, іх вывучэнне складае важную частку лінгвістычных даследаванняў.

Мэта: вывучэнне медыцынскіх дыялектаў розных абласцей Беларусі для магчымасці далейшага распаўсюджвання і выкарыстання ў беларускай мове.

Матэрыялы і метады. Матэрыяламі паслужылі слоўнікі: Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча (Ю.Ф.Мацкевіч); Слоўнік гаворак цэнтральных раёнаў Беларусі (Е.С.Мяцельская); Слоўнік Гродзенскай вобласці (Т.Ф.Сцяшковіч); Палескі слоўнік: Лельчыцкі раён (І.М.Кучук, А.К.Малюк). Праведзена анкетаванне студэнтаў Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта з мэтай выяўлення рэгіянальных асаблівасцей найменняў захворванняў.

Вынікі і іх абмеркаванне. У лексічным складзе беларускіх народных гаворак медыцынскія найменні займаюць дастаткова адметнае месца. Назвы захворванняў з’яўляюцца састаўной часткай абранай групы лексікі.

Прадметам аналізу ў дадзенай рабоце з’явіліся дыялектныя назвы асобных хвароб і недамаганняў, засведчаныя ў гаворках беларусаў. Напрыклад, *свінка* – віруснае, пераважна дзіцячае захворванне, у некаторых выпадках праяўляецца ацёкам слінных (калявушных) залоз: *от свінкі шыя пухне* (Загорыны, Мазырскі раён). Этымалагі разважаюць, што назва паходзіць ад слова *свіння*, што звязваюць са знешнім праяўленнем хваробы.

Назоўнікам *кохаль* абазначаецца інфекцыйная хвароба, якая праяўляецца ў прыступах сутаргавага кашлю. Утварэнні *кохлік*, *хохлюш* распаўсюджаны практычна ва ўсіх групойках беларускіх народных гаворак, а словаўтваральны варыянт *кохлюк* набыў пашырэнне ў палескай групе гаворак.

Сухоты – інфекцыйнае захворванне чалавека, выкліканае рознымі відамі мікабактэрыяў. У розных раёнах Гродзенскай вобласці сухоты маюць назвы *грузліца* (Карэлічы, Гродзенскі раён), *сушноты* (Прывалка, Гродзенскі раён). Прыведзеныя варыянты таксама абумоўлены знешнімі прыметамі і асаблівасцямі цячэння хваробы.

Краснуха – вострае інфекцыйнае захворванне, якое перадаецца паветрана-кропельным шляхам, суправаджаецца чырвонай высыпкай на целе. Выкарыстоўваецца для абазначэння заразнай дзіцячай хваробы. Відавочна, што слова звязана з назвай колеру ‘красный’ (беларускі адпаведнік ‘чырвоны’).

Высновы. У выніку даследавання было ўстаноўлена, што дыялектныя назвы некаторых захворванняў шырока распаўсюджаны на тэрыторыі нашай краіны. З’явіліся яны на падставе праяў знешніх прымет хвароб і выкарыстоўваюцца не як навуковыя тэрміны, а як зразумелыя ўсім назвы захворванняў, што дазваляе пашырыць і ўзбагаціць пэўныя тэматычныя групы лексікі сучаснай беларускай мовы.